

MUŞ'TA ÇOCUK-ERGENLERDE ADLİ PSİKİYATRİK DEĞERLENDİRME: SUÇU ÖNLEMeye BİR BAKIŞ

Selma Tural Hesapçioğlu¹, Habibe Yeşilova²

¹ Muş Devlet Hastanesi, Muş, Türkiye
² Muş Alparslan Üniversitesi, Muş, Türkiye

Alındı: 24.10.2011 / Kabul: 08.04.2012

Sorumlu Yazar: Selma Tural Hesapçioğlu
Muş Devlet Hastanesi Çocuk-Ergen Psikiyatrisi Kliniği Muş - Türkiye, e-posta: selmahesapcioglu@yahoo.com

ÖZET

Amaç:

Bu çalışmada Muş ilinde adli psikiyatrik değerlendirme için hekime gönderilen olguların ve ailelerinin sosyodemografik ve klinik özellikleri, gönderilme nedenleri, suç işleme nedeniyle gönderilenlerin olası diğer ortak özelliklerinin araştırılması, bu özellikler değerlendirilerek çocuk-ergen suçluluğunu önleme ve müdahale açısından teoriler geliştirilmesi amaçlanmıştır. İlde ilk kez bir Çocuk-Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı görev yaptığı için bu çalışma Muş ilinde adli psikiyatrik değerlendirme için gönderilen çocukların profilinin ortaya konması açısından bir ilk niteliğindedir.

Yöntemler:

Adli Psikiyatrik değerlendirme amacıyla Çocuk-Ergen Ruh

Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniğine Ocak-Temmuz 2011 ayları arasında gönderilen olguların poliklinik dosyaları geriye dönük incelenmiş, veriler SPSS 17,0 programına girilerek istatistiksel analizleri yapılmıştır.

Bulgular:

Gönderilen 53 olgunun 9'u kız (%17), 44'ü erkek'tir (%83). Olguların yaş aralığı 9-18'dir. En sık rastlanan yaş grubu 14'tür. Bu olgulardan 45'i suça itilmiş çocuk olarak, 8'i cinsel istismar mağduru olarak tarifi edilmiştir. Suça itilmiş olguların %33,3'ü (n=15) il merkezinden, %51,1'i (n=23) Bulanık ilçesinden gönderilmiştir. En sık gönderilme nedeni %35,6 ile hırsızlık, yine %35,6 ile terör örgütü propagandası yapma suçlarının -eski yasada 'temyiz kudreti' olarak anılan- hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve davranışlarını yönlendirme yeteneğinin gelişip gelişmediğinin saptanmasıdır.

Sonuç:

Olguların özellikleri üzerinde çalışılarak suçun önlenmesine ilişkin bazı öneriler geliştirilmiştir. İşlendiği iddia olunan suç profilleri bölge itibarıyla daha önce yapılan benzer çalışmalardan farklıdır. Özellikle 14 yaşın daha önce yapılan çalışmalarda da en sık suça karışılan yaş dönemi olması itibarıyla, eğitim sistemimizde bu yaş dönemine ait eğitimsel düzenlemeler yapılabileceği üzerine tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: adli psikiyatri, çocuk suçluluğu, çocuk-ergen ruh sağlığı ve hastalıkları, temyiz kudreti

FORENSIC PSYCHIATRIC EVALUATION OF CHILDREN AND ADOLESCENTS IN MUS: A VIEW FOR PREVENTION OF DELINQUENCY

Selma Tural Hesapçioğlu¹, Habibe Yeşilova²

¹ Mus State Hospital, Mus, Türkiye
² Mus Alparslan University, Mus, Türkiye

Received: October 24, 2011 / Accepted: April 8, 2012

Correspondence to: Selma Tural Hesapçioğlu
Muş Devlet Hastanesi Çocuk-Ergen Psikiyatrisi Kliniği Muş - Türkiye, e-posta: selmahesapcioglu@yahoo.com

ABSTRACT

Objective:

The present work aims to develop prevention and intervention theories in juvenile delinquency by evaluating causes of crimes, sociodemographic and clinical features of cases -and their families- and any other common features of the cases sent to Mus Child and Adolescent Psychiatry Clinic for forensic psychiatric evaluation. The current study is the first study that is revealing the profile of children and adolescents referred for forensic psychiatric evaluation in Mus province, since for the first time a specialist of Child-Adolescent Psychiatry has been working in Mus province.

Methods:

Cases referred to outpatient clinic between January 2011 and July 2011 for forensic psychiatric evaluation purposes were examined retrospectively.

Results:

Findings indicate that, 9 (17%) out of 53 cases were girls and 44 (83%) were boys, aged between 9-18. The most common age group was 14. Of all 53 cases, 45 were described to be criminalized children and 8 were described to be the victims of sexual abuse. Thirty three percent of the criminalized children (n=15) were sent from the center of the province, while 51.1% (n=23) were sent from district Bulanık. The most common reason for referring the cases was the evaluation of the realization and distinction ability -which had been mentioned as 'mental competence' in the previous penal code- in stealing with 35.6% and terror propaganda crimes again with 35.6% out of 45 cases.

Conclusion:

Some recommendations for the prevention and intervention of juvenile delinquency were

developed by working on features of the cases. Profiles of the alleged crimes were different from previous similar studies as of the region. Especially, since the age of fourteen has been the most common age period for juvenile crime in many previous studies, the possibility of performing educational adjustments for that age period in our educational system has been discussed.

Key words: forensic psychiatry, juvenile delinquency, child and adolescent psychiatry, mental competence

GİRİŞ

Bir kişiye işlemiş olduğu suçla ilgili ceza verilebilmesi veya yapmış olduğu işleminden sorumlu tutulabilmesi için tam bir akıl sağlığı içinde olması, bilerek, isteyerek hareket etmesi ve bunun doğuracağı sonuçlara katlanması gerektiği kabul edilmektedir. Bu nedenle bireyin davranışlarını denetleyemediği, engelleyemediği durumlarda eylemlerinden dolayı sorumlu tutulamayacağı ve kendisine ceza verilemeyeceği hukuk yaklaşımının temelidir [1].

Ceza sorumluluğu, kişinin bir suç işlediğinde tam bir bilinç ve iradeye sahip olması temeline dayanır. Yeni TCK'nın 31. maddesine göre fiili işlediği sırada 12 yaşını doldurmamış çocukların ceza sorumluluğu bulunmamaktadır. Fiili işlediği sırada 12 yaşını doldurmuş, 15 yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması ya da davranışları-

nı yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması halinde ceza sorumluluğu bulunmamaktadır [2].

Ülkemizde 18 yaş altındaki olguların adli süreçlerinde çocuk ve ergen psikiyatri uzmanlarından "adli psikiyatri" hizmeti aldırılarak, 12-15 yaş grubunda adli süreçler içine girmiş bulunan çocuğun bir Çocuk-Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanına muayenesi yaptırılır ve işlemiş olduğu suçtan dolayı cezaî sorumluluğunun bulunup bulunmadığına dair rapor düzenlenmesi istenir.

Bu araştırmada Muş'ta ilk kez çalışmaya başlamış Çocuk-Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanına adli psikiyatrik inceleme için gönderilen olguların gönderilme nedenleri, sosyodemografik özellikleri, madde kullanımları, gönderildiği bölgeler incelenerek, bu özelliklerden hareketle ortaya çıkan suçların

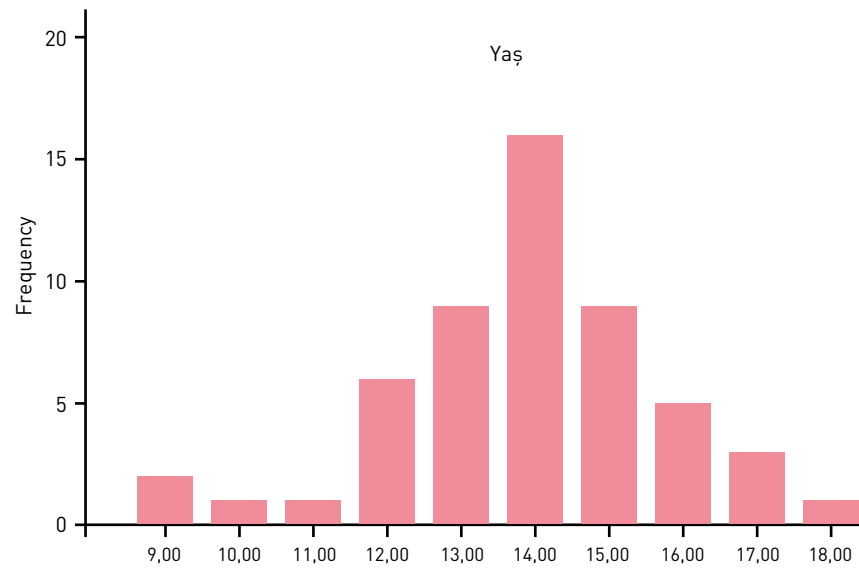
henüz meydana gelmeden önlenmesi için yapılabilecekler üzerine bir tartışma yürütülmüştür.

Söz konusu araştırma, İlde ilk kez bir Çocuk- Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı görev yaptığından, Muş ilinde adli psikiyatrik değerlendirme için gönderilen çocukların profilinin ortaya konması açısından bir ilk niteliğindedir.

METOD

Muş Devlet Hastanesi'ne adli psikiyatrik değerlendirme amacıyla Ocak-Temmuz 2011 tarihleri arasında gönderilen olguların poliklinik muayene dosyaları incelenerek olgulara ait sosyodemografik özellikler, gönderilme nedenleri ve klinik özellikleri değerlendirilmiştir.

Veriler SPSS 17,0'a girilerek tanımlayıcı istatistiksel analizi yapılmıştır.

Şekil 1: Olguların yaşa göre dağılımı

BULGULAR

Belirtilen süreler içerisinde kliniğe başvuran adli olgu sayısı 53'tür. Bunların 8'i cinsel istismara maruz kalma nedeniyle beden ve ruh sağlıklarının bozulup bozulmadığının tespiti ve evlilik onayı alınması için gönderilmişlerdir. Suç nedenlerini önlemeye yönelik bu çalışmada, yukarıda belirtilen vakalar istatistiki değerlendirmeye alınmamıştır. Suça sürüklenme nedeniyle in-

celenen 45 olgunun 1'i kız (%2,2), 44'ü erkek'tir (%97,8). Olguların yaş aralığı 9-18 olup, ortalama yaş 13,6 olarak saptanmıştır. En sık rastlanan yaş grubu 14 (%33,3) olup en sık suç işlenen yaş grubu da 14 olarak gözlenmiştir (Şekil 1).

Olguların %33,3'ü (n=15) il merkezinden, %51,1'i (n=23) Bulanık ilçesinden, %8,9'u (n=4) Malazgirt'ten, %4,4'ü (n=2) Korkut'tan, %2,2'si (n=1) Varto'dan, değerlendirme

amacıyla gönderilmiştir. Olguların 20'si (%44,4) ilköğretimin ilk beş yılı düzeyinde eğitim almıştır (Tablo 1).

En sık gönderilme nedeni ise, tablo 2'de görüldüğü gibi, hırsızlık ve terör örgütü propagandası yapma suçlarının hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve davranışlarını yönlendirme yeteneğinin gelişip gelişmediğinin saptanmasıdır (Tablo 2).

Tablo 1: Olguların eğitim düzeylerine göre dağılımları

Eğitim düzeyi	n	%
Okur yazar değil	1	%2,2
Okur yazar	8	%17,8
İlköğretimin ilk 5 yılı	20	%44,4
İlköğretimin 8 yılı	14	%31,1
Lise	2	%4,4
Toplam	45	%100

Tablo 2: Olguların adli psikiyatrik değerlendirme için gönderilme nedenleri

Gönderilme nedeni	n	%
Hırsızlık	16	%35,6
Terör örgütü propagandası yapmak, görevi yaptırmamak için direnme- terör örgütü adına suç işleme, izinsiz gösteri yürüyüşü yapmak	16	%35,6
Kasten yaralama	4	%8,9
Mala zarar vermek	2	%4,4
Resmi nikah olmaksızın dinsel törenle evlenme	2	%4,4
Kaçak eşya satmak	2	%4,4
Taksirle yaralama- ilaç içme	1	%2,2
Parada sahtecilik	1	%2,2
Çocuğun nitelikli cinsel istismarı	1	%2,2

Tablo 3: Olguların babalarının mesleki dağılımları

Baba meslekleri	n	%
Çiftçi	7	%15,6
Sigortalı işçi	9	%20,0
Esnaf	4	%8,9
Hayvancılık yapıyor	5	%11,1
Mevsimlik işçi	4	%8,9
İşsiz	2	%4,4
Memur	1	%2,2
Seyyar satıcı	2	%4,4
Hapiste	2	%4,4
Şoför	1	%2,2
Toplam	37	%82,2

Tablo 4: Olgularda madde kullanımı

Madde kullanımı	n	%
Kullanmıyor	27	%60,0
Yalnız sigara	15	%33,3
Sigara ve alkol	1	%2,2
Sigara + esrar + uçucular	1	%2,2
Sigara + alkol + esrar + uçucular	1	%2,2

Tablo 5: Olguların çalışma durumları

Çalışma durumları	n	%
Çalışmıyor	27	%60,0
Çoban	5	%11,1
Garson	4	%8,9
Tablacılık	4	%8,9
Ayakkabı boyacılığı	2	%4,4
Oto yıkama	1	%2,2
Oto Tamiri	1	%2,2

Suçta itilmiş çocukların babalarının sadece ikisi işsiz, ikisi hapiste iken diğerleri çalışır durumdadırlar (Tablo 3).

Olguların 18'inde (%39,9) sigara dahil olmak üzere çeşitli madde kullanımları bulunmaktadır. Olguların kullandıkları maddeler aşağıdaki tablo 4'te verilmiştir.

Olguların 27'si (%60,0) herhangi bir işte çalışmazken, diğerlerinin çalıştığı işler tabloda verilmiştir (tablo 5).

Yaş aralıkları 9-18 arasında olan olgular, 2-13 arasında değişen çocuk sahibi olan ailelerden gelmektedirler. Bu da olguların ortalama çocuk sayısı 6,5 ve birlikte yaşanan ortalama nüfusu 7,8 olan ailelerden geldiklerini göstermektedir.

Suçta yönelik cinsiyet söz konusu olduğunda, olguların sadece 1'i kızdır ve terör örgütü propagandası yapma suçu nedeniyle gönderilmiştir.

Terör Suçu

Nedeniyle Gönderilen Çocukların Özellikleri

Terör suçu nedeniyle gönderilen olguların 15'i erkek, 1'i kız olup, yaş ortalamaları 13,8±1,2 olarak saptanmıştır.

Muş'un ilçelerine göre dağılımına gelince; 10'u (%62,5) Bulanık ilçesinden, 4'ü (25,0) Malazgirt'ten, 1'i (%6,3) Varto'dan ve 1'i (%6,3) Korkut'tan gelmektedir. Bu olgulardan 12'si terör örgütü propagandası yapmak, izinsiz gösteri

yapmak, terör örgütü üyesi olmak ya da görevi yaptırmamak için direnmek suçlarından, 4'ü ise terör örgütü propagandası yapmakla beraber kamu malına zarar vermek ve tehlikeli maddeleri izinsiz olarak bulundurmak suçları ile gönderilmişlerdir. Suçta itilmiş çocukların babalarının mesleki dağılımı tablo 3'te belirtilmiştir.

Bu çocukların 10'unun anneleri (%62,5) okuma yazma bilmiyordu. En yüksek eğitim alan 3 anne ise ilköğretim (ilk 5 sınıfı) mezunuydu. Annelerin yaş ortalaması 41,9±7,3, babalarının ise 43,5±7,2 idi. Babaların 8'i herhangi bir ilköğretim okulunu bitirmemişti (%50,0). Birinin ise babası lise mezunuydu. Yalnızca bir olgunun babasında alkol bağımlılığı vardı (%6,3).

Olguların 7'sinin (%43,8) anne babası arasında akrabalık olup, 14'ü 5 ve üzeri çocuğa sahip ailelerden gelmektedir. Çocuklardan birinin babası yine teröre yardım ve yataklık nedeniyle hapiste yatmaktadır. Olguların iş durumuna gelince, 4'ünün çobanlık yaptığı (%25,0), 1'inin de (%6,3) otomircisi olarak çalıştığı belirtilmiştir. Yine olgulardan 6'sının sigara kullandığı belirlenmiştir (%37,5).

Hırsızlık Nedeniyle Gönderilen

Çocukların Özellikleri

Hırsızlık suçlularının ise 10'u il merkezinden (%62,5), 6'sı Bulanık ilçesinden (%37,5) gönderilmiştir. 9 olgu değerlendirme sırasında okula devam ediyor-

ken (%56,4), olguların 3'ü hiç okula gitmemiştir. Çocuklardan birinin babası hapiste (%6,3), birininki (%6,3) işsizdir ve iki çocuğun da babasının vefat ettiği belirlenmiştir (%12,5).

Hırsızlık suçundan gönderilen çocukların 10'u 5 ve üzeri çocuklu ailelerden gelmekte olup (%62,7), ortalama kardeş sayısı 7,2 dir. Çocukların yarısı sigara, bir olgu ise beraberinde esrar ve bali kullanmaktadır. Çocukların yaş ortalaması 13,6±1,5, annelerin yaş ortalaması 36±5,8 ve babaların yaş ortalaması 41,7±4,8 dir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çocuk ve suç içerik itibarıyla birbirinden çok uzak iki kavram gibi görünse de bazı durumlarda masumiyetin timsali çocuk nasıl olur da suç kavramı ile yan yana anılır? Nedir çocuğu suçta iten etken? Kendi iç dinamikleri mi yoksa çocuğun dışındaki faktörler mi?

Literatürde juvenile delinquency olarak geçen çocuk suçluluğu, Türkçeye 'reşit olmayanın suçluluğu' olarak çevrilmekte ve 11-18 yaş çocukların suçluluğunu ifade etmektedir [3]. Çocuk suçluluğuna ilişkin yapılan araştırmalar belirtmektedir ki, suçlu çocuk yoktur, ancak suçta itilmiş çocuk vardır [4,5]. Bir çocuğun suçta itilmesine gösterilen başlıca nedenler şunlar olabilir: Aile yapıları, aile iletişimi, ailenin ekonomik ve sosyokültürel durumu, göç, kitle iletişim araçları gibi ailesel, toplumsal, sosyo-ekonomik, kültürel ve hatta siyasi nedenlerin yanı sıra [4,5,6]

çocuğun kendi ile ilintili psiko-sosyal (psikiyatrik hastalıklar, terk edilmişlik, okuldan atılma ve madde bağımlılığı, cinsel, fiziksel veya duygusal suiistimal vb.) faktörler de olabilir [5,7].

Muş ilini ve ilçelerini kapsayan bu çalışmada incelenen olguların 1'i kız (%2,2) olup 44'ü erkektir [%97,8] ve değişik suçlardan dolayı gönderilmişlerdir. Genel olarak suça sürüklenme erkeklerde daha fazla gözlenmektedir. Muş ili için de aynı sonuçların geçerli olduğu gözlenmiştir. Yapılan paralel araştırmalarda suç işlediği bildirilen erkek çocukların oranı %75-%99,2 arasında bildirilmiş olup [3,8-10], bizim çalışmamızda da bu oran %97,8 olarak gözlenmiştir. Gül, kitabında erkek çocuklarda suç işleme oranının fazlalığını erkek çocukların toplumda daha serbest ve rahat bırakılmaları, aile denetiminin azlığı ve akran etkisinin fazlalığı ile açıklamıştır [6].

Yine konuya ilişkin daha önce yapılan araştırmalar göstermektedir ki, çocuk ve ergende en sık suç işlenen yaş 14 yaş civarıdır [3,10]. Bizim araştırmamızda bu sonucu destekler bir veri elde edilmiş olup, en sık suç işlenen yaşı 14 [%33,3] olduğu gözlenmiştir. Özellikle en sık suçlar olarak gözlenen hırsızlık ve terör suçlarının ortalama yaşları 13,6 ile 13,8 olarak belirlenmiştir.

Bu dönemde suça yönelme psiko-sosyal yaklaşım açısından ele alınarak açıklanır; Erikson'a göre bu dönemde ergen için 'Ben kimim?' sorusu

önem kazanır ve ergenin üzerinde akran gruplarının etkisi olduğu gibi, çevresindeki modellerin de bu yaş çocuğu üzerine etkisi oldukça fazladır. Bu nedenle ergen sosyal ilişkileri içinde akran gruplarının onayına daha fazla gereksinim duyar ve rol modellerinin normlarını, değerlerini yücelterek varlığını bu amaçlara adayabilir. Bu evrede ölçülü, hoşgörülü ve demokratik yetişkin tutumları, suçu önlemede ve olumlu kimlik geliştirmede belirleyici bir önem kazanır [11-13]. Yine bölgeye ilişkin olarak ekonomik, sosyokültürel ve politik sebepler çocukların suça itilme nedenleri olarak ifade edilebilir.

Çocukların suça itilmelerini önlemeye yönelik ise; çocuk suçluluğuna ilişkin ilk araştırmacılar olan Şensoy'a göre çocukların işlediği suçu cezalandırmak yerine, onların suça yönelmemeleri için önlemler alınmalıdır. Bunun için de öncelikle çocuklara iyi bir genel ve mesleki eğitim verilmelidir. Sadece genel ve mesleki eğitimi yeterli görmeyen Şensoy ahlaki ve manevi terbiye eğitimine de önem verilmesini ifade etmektedir. Gelir düzeyinin düşüklüğü ve fazla çocuk sayısı suçu tetiklediğinden, çocuk suçluluğunu önleme amaçlı ekonomik tedbirler ile aile planlamasına yönelik önlemlerin gerekliliği önem kazanmaktadır [14].

Araştırma ve gözlemlerimize dayanarak ifade edebiliriz ki suçu önlemeye yönelik eğitim bağlamındaki en önemli düzenleme bölgede çalışan eğitimcilerle ilgili olmalıdır. Yaklaşık

5000'e yakın öğretmeni olan Muş ilimizde eğitimcilerimiz suçu önlemede aktif rol alabilmelidirler. Yapabileceklerinin ilk basamağı bölgedeki farklılıkların bilincinde olarak, bu kültürel farklılıkları zenginliğe dönüştürmek olmalıdır. Kültürel ve etnik farklılığı bilmek, öğrencinin kendini "öteki" gibi görmesini önleyerek, farklılıkların konuşulabildiği, hatta zenginlik olarak görülebildiği güvenli ve geliştirici bir eğitim ortamını doğurur. Eğitimcilerimizin tutum, söylem ve davranışları çocuğu örseleyici ve kimlik bunalımına itici olmayıp, bütünleştirici bir role bürünmelidir. Ayrıca bölgeye atanan öğretmenlerin, kısa bir süre içinde tayin veya merkeze görevlendirme istemeleri, öğrencilerin eğitimsel ideal ve hedef oluşturmalarına engel teşkil etmektedir. Atanan öğretmenlerin bölgemizde daha uzun süreli kalarak etkili öğretmenlik yapabilmeleri için, MEB tarafından maddi ve manevi teşvikler sunulmalıdır.

Eğitimin temel parametrelerinden biri olan oyun, eğitim aracı olmanın yanında birikmiş enerjinin aktığı bir paratondur. Bu yönüyle düşünüldüğünde ilimiz oyun parkları ve alanları bakımından kısıtlı olanaklara sahiptir. Bu noksanlığı yenebildiğimiz ölçüde suçtan uzak çocuk görme ihtimalimizin artabileceği düşünülmektedir. Böylelikle alternatif bir çocuk yaşam alanı oluşur ve bu yaşam alanı beraberinde "çocuk" olmanın güzelliğini yaşama fırsatı verir.

Ergenlik döneminde ise çocuk bedensel, ruhsal ve zihinsel

yönden çok hızlı değişir [15]. Bu değişim sürecinde ortaya çıkan libidinal enerji farklı yönere aktarılabilir ergenlerde baş etme becerileri güçlendirilebilir. Sporun ruh sağlığı üzerine yararları ve hatta ruhsal sorunları olanlarda iyileşme sürecine katkısı yadsınamaz. Spor, gencin yaşlılarıyla bir arada sosyal etkileşim içinde grupla birlikte hareket edebilmesini sağladığı gibi, girişimcilik özelliklerini geliştirmesine, spor dalının gerektirdiği kurallara uyabilmek için kendisini kontrol etmeyi öğrenmesine ve mücadele zorunluluğu da kendini ifade edebilmesine yol açar. Bu süreçler grup içinde işbirliği, paylaşım ve rekabet dengesinin oluşmasına katkı sağlayarak, gencin sosyal uyum yeteneklerini, kendine güven ve saygısını geliştirir [16]. Tam bu noktada özellikle İl Gençlik ve Spor Müdürlükleri devreye girerek, en ücra köylerde dahi okul ya da mahalle takımları oluşturarak müsabakalar düzenlemelidir. Bu sayede çocuk ve gencin mevcut enerjisi sağlıklı yöne aktarılabilir, beden ve ruh sağlığı korunur ve suça yönlendirilmesi de büyük ölçüde engellenebilir. Okullar ve iller arası müsabakalar çocuk ve ergene farklı etnik yapıdan gelen çocukları tanıma, onlarla sosyal ilişkiler ortamı oluşturma, bir takımın ferdi olma, o takım için emek harcaması gibi olanaklar sağlayacağından, gencin sağlıklı kimlik ve idealler oluşturarak suça itilmemesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, bölgemiz söz konusu olduğunda,

çocuğun kendi dışındaki faktörler çocuklar arasında suçu doğuran en büyük etken olarak görülebilir. Çünkü büyükler olarak nitelendirdiğimiz dış dünyada "Çocuk" algısı "Büyük" kavramıyla aynı kategoride kabul edilmekte olup, büyükten beklenen ve büyüğe yüklenen sorumluluklar çocuktan da beklenmektedir. Tam bu noktada Erikson'un şu sözünü hatırlamanın yararlı olacağı düşünülmektedir: Birgün, belki, mümkün olan en ölümcül günahın bir çocuğun ruhunu yaralamak olduğunu söyleyen iyi araştırılmış, iyi düşünülmüş ve ateşli bir toplumsal kanı olacaktır (Erik Erikson) [17].

KAYNAKLAR

1. Biçer Ü, Hancı H. Adli Psikiyatri (Birinci Basamak İçin Adli Tıp Elkitabı) 1999;147-56.
2. Cantürk G. Çocuk Suçluluğunda Adli Psikiyatrik Değerlendirme, STED 2005;14 (2):31-4.
3. Göker Z, Hesapçıoğlu ST, Sarp KS, Kandil ST. KTÜ Tıp Fakültesi Çocuk-Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniğine son iki yılda başvuran adli olguların değerlendirilmesi. Adli Tıp Dergisi 2006;20(3):1-5.
4. Yavuzer H. Çocuk ve suç, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi 1982:19.
5. Howell JC. Preventing and reducing juvenile delinquency: A comprehensive framework. London: Sage Publications Ltd. 2003;103-29.
6. Gül E. Çocuklarda psikolojik sorunlar ve tedavisi. İstanbul: Çıra Yayınları 2010:13-7.
7. Kızmaz Z, Bilgin R. Sokakta çalışan/yaşayan çocuklar ve suç: Diyarbakır örneği. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi 2010;9(32):269-311.
8. Uygur N, Türkcan S, Geyran P. Adli psikiyatride çocuk ve ergen suçları. Düşünen Adam 1994;7(3):20-4.
9. Binder A, Geis G. Juvenile delinquency: historical, cultural and legal perspectives. Cincinnati: Anderson Publishing Co. 2000;10.
10. Kandil S, Hocaoglu Ç, Bağdatlı H, Aktepe E, Yöntem T, Aksu G. Son dört yılda KTÜ Tıp Fakültesi Çocuk Psikiyatrisine başvuran adli olguların değerlendirilmesi. Klinik Adli Tıp Dergisi 2002;2(2):1-6.
11. Donnellan BM, Trzesniewski KH, Robins RW. Personality and self-esteem development in adolescence. In Handbook of Personality Development, Eds. Mroczek, Daniel K. and Little Todd D. London: Lawrence Erlbaum Associates. 2006;285-309.
12. Sayıl M. Erik Erikson. Psikososyal gelişim dönemleri ve kimlik. Edt. Aysev AS, Taner YI, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kitabı, İstanbul: Golden Print. 2007;25-37.
13. Aydın A. Eğitim psikolojisi, Ankara: Pegem Akademi 2010:98.
14. Şensoy N. Çocuk suçluluğu, küçüklük, Çocuk Mahkemeleri ve İnfaz Müesseseleri, İstanbul: 1949, aktaran Fişek G, Çiner CU ve Akpınar T. Çocuk suçluluğunda öncü çalışmalar ve iki doktora tezi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2008;57(2):17-29
15. Morgan WP. Anxiety and panic in recreational scuba divers. Sports Med 1995; 20(6):398-421.
16. Berkem M. Dalış sporu eğitim süreci içindeki öğrencilerle eğitmenlerin ruhsal farklılıkları. Klinik Psikiyatri Dergisi 2001;4:38-41.
17. Taşçeviren F. Kolay, kısa, keyifli psikoloji. İstanbul: Carpediem. 2010:103.